УДК 378.091.12-051:004:78

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дворник Ю. Ф.

У статті викладено основні результати дослідження проблеми формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій. Висвітлено сутність понять "творчі якості" та "комп'ютерні технології в музично-освітній діяльності". Розкрито зміст експериментальної методики. Узагальнено результати теоретико-експериментального дослідження.
Ключові слова: творчі якості, майбутній учитель музики, музичні комп'ютерні технології, музично-творча діяльність, методика формування творчих якостей.

В статье изложены основные результаты исследования проблемы формирования творческих качеств будущих учителей средствами компьютерных технологий. Освещена сущность понятий "творческие качества" и "компьютерные технологии в музыкально-образовательной деятельности". Раскрыто содержание экспериментальной методики. Обобщены результаты теоретико-экспериментального исследования.
Ключевые слова: творческие качества, будущий учитель музыки, музыкальные компьютерные технологии, музыкально-творческая деятельность, методика формирования творческих качеств.

The article presents main results of a study into the problem of creative abilities formation in future music teachers by means of computer-based technologies. It elucidates the essence of the concepts of "creative abilities" and "computer-based technologies in music education", reveals the content of an experimental method and generalizes the results of this theoretical and experimental study.
Key words: creative abilities, future teacher of music, musical computer-based technologies, musical creativity, methods of formation of creative abilities.

В усі часи розвитку людської цивілізації проблема творчості привертала до себе особливу увагу. І це не випадково, адже саме творчість є наймогутнішим джерелом суспільного поступу. Сучасний світ зазнає фундаментальних змін у структурі й галузях діяльності. Його головними рисами стали соціально-економічні трансформації, інтенсивне поширення інформаційних технологій та масштабна комп'ютеризація усіх сфер життя. Нові реалії сьогодення спонукають до пошуку шляхів розв'язання багатьох глобальних проблем, чи не найголовнішою з яких є формування людини-творця.

Вирішення завдань такого масштабу можливе лише за умови виховання майбутнього вчителя, здатного до активної творчої праці. Лише йому під силу сформувати покоління творчих особистостей, здатних до самореалізації в новому інформаційному суспільстві. Особлива роль тут відводиться вчителю музики, який покликаний закласти в учнів фундаментальні основи духовності, освіченості, культури, розкрити їх творчий потенціал. У зв'язку з цим суттєво підвищуються вимоги до його фахової підготовки, важливою і необхідною складовою якої є формування творчих якостей.

Проблема творчості є надзвичайно складною і багатогранною. Її філософському розгляду присвячені праці М. Бердяєва, В. Біблера, І. Зязюна, М. Кагана, В. Кудіна, Л. Левчук, О. Лосєва, А. Майданова, Г. Меднікової, О. Спіркіна та ін.

Широке коло досліджень з проблематики творчості охоплене вченими-психологами: роль природних і соціальних чинників у становленні творчої особистості (Г. Айзенк, Д. Богоявленська, О. Ковальов, Н. Лейтес, Б. Теплов); дослідження структури творчого процесу (А. Брушлинський, Дж. Гілфорд, О. Лук, В. Моляко, В. Роменець, Я. Пономарьов); мотивація творчої діяльності (Б. Ананьєв, Т. Артем'єва, Л. Божович, Л. Виготський, Є. Ільїн, А. Маркова, А. Маслоу, Г. Олпорт); закономірності

розвитку та діяльності творчої особистості (В. Дружинін, Л. Копець, Б. Ломов, В. Петрушин) тощо.

У педагогічному аспекті ця проблема розглядалася стосовно формування творчої особистості майбутнього вчителя (Ш. Амонашвілі, І. Бех, Н. Гузій, В. Загвязинський, І. Зязюн, Є. Коваленко, О. Отич, С. Сисоєва, В. Сухомлинський та ін.), зокрема вчителя музики (Л. Арчажникова, А. Душний, О. Єременко, Д. Кабалевський, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Теплова, О. Хижна, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Водночас багато питань щодо формування творчої особистості залишилося поза увагою дослідників. Зокрема, доводиться констатувати недостатню методологічну базу формування творчої особистості майбутнього вчителя музики. Актуальними лишаються питання професійно-педагогічної творчості, творчої самореалізації, з'ясування чинників, що впливають на ефективність фахової підготовки в умовах інформаційного суспільства та комп'ютеризації освіти.

Проблема реалізації дидактичних можливостей комп'ютерних програм та методологія і теорія комп'ютеризації освіти вже стали предметом багатьох наукових досліджень (Н. Бєлявіна, Б. Гершунський, С. Гунько, М. Дергач, Л. Дибкова, М. Жалдак, Л. Карташова, Л. Макаренко, Л. Марахівський, Ю. Машбиць, Н. Морзе, Л. Павлюк, Т. Рейзенкінд, Е. Семенюк, С. Пюкке, О. Тихомиров, Ю. Триус, С. Яшанов та ін.). Вивчалися можливості використання мультимедійних технологій, поєднання дидактичних функцій комп'ютера з традиційними засобами навчання, наповнення і збагачення навчального процесу новими формами роботи (А. Бондаренко, Р. Гуревич, М. Кадемія, О. Чайковська); здійснювалося обґрунтування психолого-педгогічних засад організації навчально-виховного процесу з використанням інформаційних технологій (О. Бордюк, Т. Гергей, І. Захарова, К. Кречетников, Є. Полат, Н. Тализіна).

Однак питання методики формування у майбутніх учителів творчих якостей засобами комп'ютерних технологій досліджувалися зовсім мало, здебільшого опосередковано. Нерозкритими залишаються особливості, зміст і методи використання комп'ютерних технологій у формуванні творчих якостей майбутніх учителів музики, умови, які забезпечують ефективність цього процесу, не виявлені його закономірності.

Актуальність, теоретичне і практичне значення окресленої проблеми для педагогіки вищої школи, її недостатнє вивчення зумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження полягала у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування творчих якостей студентів музично-педагогічних факультетів засобами комп'ютерних технологій.

Проблема творчості у різних аспектах досліджується багатьма природничими і гуманітарними науками: філософією, історією науки і техніки, соціологією, психологією, мистецтвознавством, політологією, економікою, педагогікою тощо. Залежно від методології дослідження даної проблеми наголос, відповідно, ставиться на чотирьох основних аспектах: дослідженні особливостей творчого процесу; внутрішніх і зовнішніх чинників, що модифікують його перебіг; рис творчої особистості; властивостей продукту творчої діяльності.

Творчість розглядається як продуктивна людська діяльність, яка здатна породжувати якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення і є могутнім джерелом новаторства в усіх галузях матеріального і духовного життя суспільства, а її результати найвищою мірою відзначаються оригінальністю, неповторністю, унікальністю і досконалістю.

У психологічному розумінні творчість виступає вищим рівнем логічного мислення, поштовхом до діяльності, результатом якої є створені матеріальні й духовні цінності. На думку А. Маслоу, вона є найбільш універсальною характеристикою особистості, рисою, потенційно притаманною кожному. Творчість існує всюди, де людина уявляє, комбінує, змінює і створює щось нове (Л. Виготський), і може розглядатися як вирішення протиріч між наявними знаннями і принципово новим, раніше не передбачуваним результатом.

Осмислення та узагальнення теоретичних положень щодо сутності творчої діяльності, природи творчого процесу, його особливостей та структури дає підстави вважати, що творчий процес є специфічним і малодослідженим феноменом, який

характеризується творенням нового та нестандартного, відмовою від шаблонів і стереотипів, створенням матеріальних цінностей і творів мистецтва, відкриттям у науці, техніці тощо. Будь-який творчий процес характеризується як новизною, так і оригінальністю шляхів, способів та засобів його отримання. Методологічно важливим є твердження про те, що творча діяльність не лише передбачає вже сформовану особистість, а й, навпаки, особистість формується остаточно лише у творчій діяльності.

Усебічне вивчення означеної проблеми дозволило дійти висновку, що одним із найважливіших чинників успішності творчої діяльності є сформованість *творчих якостей особистості*, представлених комплексом суттєвих рис, ознак, властивостей та особливостей, які забезпечують успішність творчої діяльності й виявляються в особливостях перцепції, інтелекту, характеру та мотивації.

Методологічно важливим для нашого дослідження є також положення, згідно з яким творчі якості найбільш яскраво виявляються у творчості, яка є необхідною умовою досягнення найвищих результатів діяльності вчителя, найповнішої реалізації його можливостей.

Визначено, що творчі якості вчителя розвиваються упродовж усієї педагогічної діяльності, забезпечують її творчий характер і виступають сутнісною ознакою його професіоналізму, що у свою чергу забезпечує реалізацію одного із ключових завдань загальноосвітньої школи – розкриття творчого потенціалу учнів та формування їх творчої особистості.

Серед важливих чинників, які в сучасних умовах суттєво впливають на якість педагогічної освіти, є глобальна інформатизація. Ефективна діяльність учителя в контексті досягнень світової педагогічної науки і розвитку інформаційного суспільства стає немислимою без використання новітніх комп'ютерних технологій. Аналіз наукових досліджень показав, що використання інформаційних технологій у педагогічній освіті дає можливість поєднати дидактичні функції комп'ютера із традиційними засобами навчання, збагатити й наповнити навчальний процес новими формами роботи.

Дослідники наголошують, що їх застосування суттєво змінює співвідношення форм, методів і засобів навчання. У свою чергу це призводить до зміни обсягу і змісту навчального матеріалу; забезпечує доступ до всієї існуючої і необхідної інформації; уможливлює алгоритмізацію розв'язання тих чи інших творчих завдань; поглиблює знання і вміння шляхом моделювання або імітації художньо-творчих процесів за допомогою діалогової взаємодії. Використання комп'ютерних програм істотно розширює сферу самостійної творчої діяльності (О. Чайковська).

Стала аксіомою думка про те, що сучасний учитель музики має досконало володіти вміннями аранжування, перекладення композиції, інструментовки; вмінням працювати з комп'ютерним обладнання, цифровими й аналоговими інструментами та застосовувати їх у професійній діяльності.

Дослідження проблеми показало, що музичні комп'ютерні технології, з одного боку, виступають знаряддям професійної, а з іншого – предметом навчальної діяльності й здебільшого розглядаються не як прикладна дисципліна, а як необхідний компонент музично-педагогічної освіти. Вони представлені комплексом сучасних програм запису, обробки, збереження, передачі та відображення музичної інформації; виступають інструментом реалізації творчих задумів і використовуються відповідно до вимог навчально-виховного процесу.

Розвиток комп'ютерних технологій забезпечує автоматизацію певної частини творчої роботи, значно скорочує час на реалізацію творчого задуму, межі якого суттєво розширюються. Разом з тим учені наголошують на актуалізації питань сумісності творчого процесу і складних технологій, поєднання в одній особі музиканта, інженера та програміста без шкоди для художньої творчості, застосування традиційних методів навчання і методик, що ґрунтуються на комп'ютерних технологіях.

Результати досліджень у даній галузі дозволяють визначити низку переваг такого навчання порівняно з традиційним: комп'ютерні технології значно розширюють можливості надання навчальної інформації; дозволяють посилити мотивацію навчання; допомагають здійснювати контроль за діяльністю студентів та уможливлюють якісний самоконтроль, що забезпечує гнучкість керування навчально-творчим процесом.

Установлено, що ефективність формування творчих якостей залежить від спеціально створених педагогічних умов, а саме: педагогічного керування процесом формування творчих якостей майбутніх учителів; стимулювання творчої активності, ініціативи, творчого пошуку; актуалізації музично-теоретичних знань у композиції (імпровізації), аранжуванні, перекладанні, інструментовці музичних творів; створення діалогового середовища *суб'єкт – комп'ютер – суб'єкт*; матеріально-технічного та програмового забезпечення музично-творчого процесу.

На основі теоретичного аналізу та встановлення суттєвих ознак сформованості творчих якостей було визначено критерії їх діагностики: *ступінь сформованості мотивів творчої діяльності; ступінь теоретичної обізнаності; ступінь засвоєння умінь та навичок музично-творчої діяльності; міра успішності у творчій діяльності.*

Показниками сформованості мотивів творчої діяльності виступали: а) потреба у музично-творчій діяльності; б) усвідомлення власних творчих можливостей та прагнення до самореалізації; в) спрямованість на реалізацію творчих задумів; г) наполегливість у творчій діяльності.

Визначення ступеня теоретичної обізнаності здійснювалося за такими показниками: а) ґрунтовність та системність фахових знань; б) їх оперативність та гнучкість; в) знання комп'ютерних технологій; г) розуміння практичної значущості знань.

Показниками успішності засвоєння умінь та навичок музично-творчої діяльності були: а) розвиненість музично-образного мислення; б) уміння втілювати звукосмислові уявлення в композиції, аранжуванні, перекладанні, оркестровці; в) уміння використовувати комп'ютерне та звукотехнічне обладнання; г) уміння застосовувати комп'ютерні технології.

Міра успішності у творчій діяльності виявлялася за: а) ставленням до творчої діяльності; б) самостійністю і творчою ініціативністю; в) продуктивністю творчої діяльності; г) здатністю до самоаналізу та самооцінки результатів творчої діяльності. На основі даних критеріїв і показників було розкрито змістовні характеристики високого, середнього та низького рівнів сформованості творчих якостей.

Діагностування за означеними критеріями на констатувальному етапі дослідження виявило, що лише 14,6 % студентів-випускників мають високий рівень сформованості творчих якостей, 58,4 % досягли середнього рівня, майже 27 % показали низький рівень.

Студентам із *високим рівнем* сформованості творчих якостей притаманні: а) стійка потреба у музично-творчій діяльності; адекватне усвідомленням власних творчих можливостей; стала спрямованість на реалізацію творчих задумів; наполегливість у творчій діяльності; б) широка ерудиція, ґрунтовність і системність фахових знань, їх висока оперативність та гнучкість; значний обсяг знань комп'ютерних технологій, розуміння їх практичної значущості; в) значна розвиненість музично-образного мислення; сформованість уміння втілювати звукосмислові уявлення в композиції, аранжуванні, перекладанні, оркестровці; розвинене вміння використовувати комп'ютерні технології; г) позитивне ставлення до творчої діяльності; самостійність і творча ініціативність; висока продуктивність творчості; здатність до самоаналізу і самооцінки результатів діяльності.

Для середнього рівня сформованості творчих якостей майбутніх учителів музики характерні: а) ситуативна потреба у творчій діяльності; дещо завищена або занижена оцінка власних творчих можливостей; помітне, але нетривале й часто ситуативне прагнення до самореалізації; нестійке бажання реалізувати творчі задуми; невиражена наполегливість у творчій діяльності; б) помітна ерудованість та теоретична обізнаність, наявність, але недостатня системність, ґрунтовність, оперативність та гнучкість фахових знань і знань комп'ютерних технологій; недостатнє усвідомлення їх практичної значущості; в) достатня розвиненість музично-образного мислення; відчутна сформованість умінь втілювати звукосмислові уявлення в композиції, аранжуванні перекладанні, оркестровці; недостатня самостійність під час виконання завдань з допомогою комп'ютера та звукотехнічного обладнання; наявність навичок застосування комп'ютерних технологій; г) позитивне ставлення до творчої діяльності; намагання самостійно й ініціативно вирішувати творчі завдання; переважна репродуктивність у музично-творчій діяльності; достатня адекватність самоаналізу та самооцінки результатів творчої діяльності.

Низький рівень сформованості творчих якостей характеризується: а) відсутністю потреби у творчій діяльності; малоусвідомленим розумінням власних творчих можливостей та відсутністю прагнення до самореалізації; недостатнім бажанням реалізувати творчі задуми; браком наполегливості у творчій діяльності; б) низькою ерудицією, фрагментарністю фахових знань, які найчастіше застосовуються за шаблоном чи алгоритмом; поверховим знанням комп'ютерних технологій; неусвідомленням практичної значущості знань; в) недостатньою розвиненістю музично-образного мислення; початковими вміннями втілювати звукосмислові уявлення в композиції, аранжуванні, перекладанні, оркестровці; невмінням користуватися комп'ютерними технологіями та звукотехнічним обладнанням; г) байдужим ставленням до творчої діяльності, її низькою продуктивністю; утрудненістю самоаналізу та неадекватністю самооцінки результатів творчої діяльності.

Виявлені результати констатувального експерименту засвідчили, що при фаховій підготовці майбутніх учителів музики приділяється недостатньо уваги формуванню їх творчих якостей. Суттєвим недоліком є і відсутність ефективної методики. Це визначило завдання і зміст подальшої дослідно-експериментальної роботи, яка включала: розширення сфери самостійної творчої діяльності студентів; збагачення і наповнення навчального процесу комп'ютерними технологіями; апробацію методики використання комп'ютерних технологій у процесі формування творчих якостей; виявлення сприятливих педагогічних умов та закономірностей процесу формування творчих якостей у майбутніх учителів музики.

Розробляючи методику формувального експерименту, ми виходили з теоретико-методологічних положень дослідження, результатів констатувального зрізу та поставленої мети. Частково були використані методи, вже апробовані В. Вергуновою, А. Душним, В. Крицьким, Л. Ліхіцькою, М. Михаськовою, Л. Пушкар, Ю. Ростовською, О. Чайковською, та адаптовані до завдань нашого дослідження.

Основоположним у розробці експериментальної методики виступало твердження про те, що формування творчих якостей особистості відбувається у діяльності, яка потребує їх вияву. Нею, як відомо, є творча діяльність. Актуалізувалося питання стосовно того, які види творчої діяльності є найбільш ефективними для розвитку тих чи інших якостей, та на яких етапах формування їх застосування буде найдоцільнішим.

Одним із важливих завдань було створення моделі творчої особистості, її певного ідеального образу. Це дозволило конкретизувати процес формування творчих якостей і визначити ті методи, які будуть найбільш дієвими. Складність завдання полягала в тому, що виявлення суттєвих ознак, які вирізняють творчу особистість серед інших, і з'ясування того, якою саме має бути ідеально сформована творча особистість, не дає відповіді на запитання, як її формувати, через які етапи становлення вона має пройти, які творчі якості на цих етапах розвиваються. Це спонукало насамперед до пошуку логіки процесу становлення творчої особистості. Для її з'ясування недостатньо було мати лише кінцеву ідеальну модель сформованої особистості, потрібно було встановити початкові (вихідні) дані, виявити, якою вона є на початку свого розвитку. Інакше кажучи, нам потрібна була ще й модель дитячої творчості.

Аналіз процесу творчості дітей показав, що у них наявні два компоненти – *мотиваційний і креативний*, і для творчої діяльності їм потрібні лише бажання і можливість. Дану двокомпонентну модель творчості ми умовно назвали "*хочу – творю*". Сформована ж особистість не лише "*хоче творити*", а й "*знає, як творити*", "*вміє творити*" і "*творить*". З даного твердження логічно випливає, що у структурі творчої особистості виокремлюються чотири компоненти: **мотиваційний** (хочу), **когнітивний** (знаю), **операційний** (вмію) та **креативний** (творю). Їх сукупність ми розглядаємо як цілісний комплекс, необхідний для продуктивної музично-творчої діяльності (див. рис. 1).

Рис. 1. ***Комплекс динамічних компонентів, необхідних для продуктивної творчої діяльності***

Для розкриття логіки процесу формування творчих якостей було здійснено порівняльний аналіз чотирикомпонентного комплексу з характерним для дитячої творчості двокомпонентним. Виявляється, що у дитячій творчості когнітивний компонент ("знаю") та операційний ("вмію") був представлений лише початковими виявами. Дане зіставлення показало, що у дорослих, на відміну від дітей, когнітивний і операційний компоненти у музично-творчій діяльності відіграють істотну роль, а сформованість когнітивної та операційної ланок у моделі "хочу – знаю – вмію – творю" суттєво позначається на продукті творчої діяльності. Таке міркування дозволило нам умовно виокремити чотири домінантні комплекси, які формуються на відповідних етапах: *(**хочу –** творю)* – ***довільно-творчому***, (*хочу – **знаю** – творю)* – ***базово-когнітивному***, *(хочу – знаю – **вмію –** творю)* – ***базово-технологічному**, (хочу – знаю – вмію – **творю**)* – ***самостійно-творчому*** (див. рис. 2).

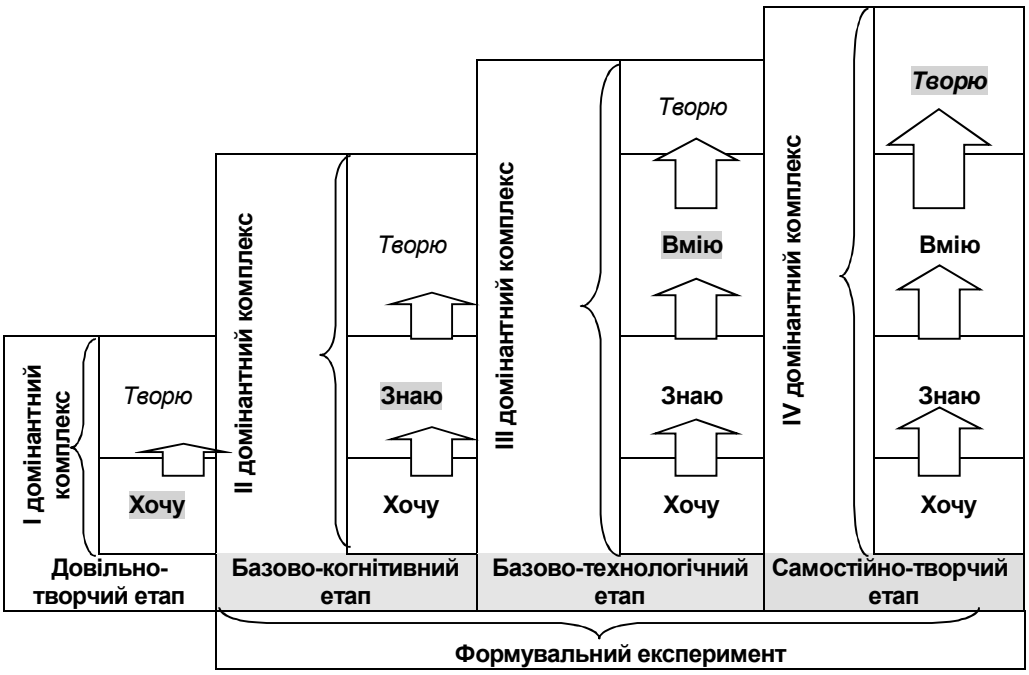

Рис. 2. ***Домінантні комплекси та етапи формування творчих якостей***

Експеримент, з одного боку, був спрямований на цілісний розвиток компонентів, що входили до комплексів, з іншого – у кожному комплексі нами було виокремлено *домінантний компонент*, пріоритетне формування якого здійснювалося на відповідному етапі, що виступав базовим для наступного.

Становлення *першого* мотиваційно-креативного домінантного комплексу відбувалося на *довільно-творчому* етапі й посідало значний проміжок часу: від раннього дитинства до початку цілеспрямованого формування творчих якостей студентів. Даний період не був охоплений експериментом, однак він дуже важливий, оскільки саме на цьому етапі у нинішніх студентів уже набувався досвід творчої діяльності, в якій розвивалися творчі якості.

Становлення *другого* домінантного комплексу відбувалося на базово-когнітивному етапі. Комплекс представлений мотиваційним, когнітивним і креативним компонентами з домінантним *когнітивним компонентом.*

Наявність знань є необхідною умовою реалізації творчого задуму. Саме тому існує певна залежність результату творчості від сформованості знаннєвого компонента у комплексі: *мотивація – знання – творчість*. Формування даного компонента здійснювалося з опорою на принципи свідомого засвоєння знань, зв'язку знань із життям, набуття знань у діяльності, спілкуванні; опори на власний життєвий і художній досвід, стимулювання внутрішньої активності, наступності, наочності, доступності, індивідуалізації процесу навчання.

Якісне наповнення третього домінантного комплексу відбувалося на базово-технологічному етапі. Даний комплекс включає мотиваційний, когнітивний, операційний та креативний компоненти. На цьому етапі увага акцентувалася на розвитку

операційного компонента, котрий виступає у даному комплексі домінантним. Операційний компонент третього домінантного комплексу – це система вмінь використання комп'ютерних технологій та звукотехнічного обладнання, необхідних для втілення звукосмислових уявлень у композиції, аранжуванні, перекладанні, оркестровці. Основними принципами, на основі яких здійснювалося становлення комплексу, виступали принципи наочності, систематичності й послідовності, активності та самостійності, єдності теорії і практики тощо.

Формування творчих якостей четвертого домінантного комплексу здійснювалося на самостійно-творчому етапі. Даний комплекс представлений мотиваційним, когнітивним, операційним та креативним компонентами, серед яких *креативний* компонент виступав домінантним.

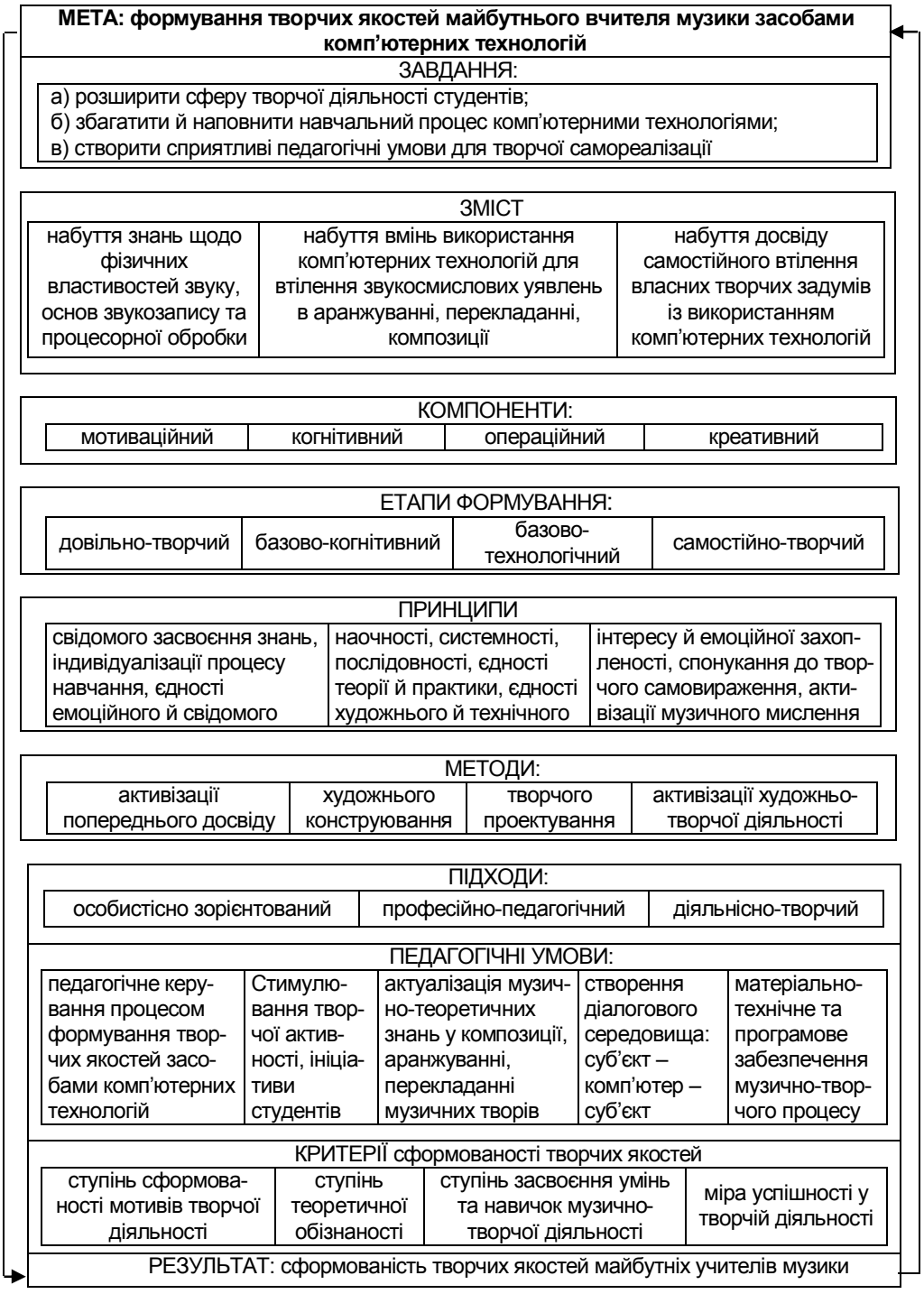

Рис. 3. ***Методична модель процесу формування творчих якостей майбутніх учителів музики***

Його метою було досягнення самостійності у вирішенні поставлених творчих завдань, набуття досвіду реалізації творчих задумів. Даний комплекс формується на принципах інтересу й емоційної захопленості музичною діяльністю, індивідуалізації, урізноманітнення форм і видів творчої діяльності, спонукання до творчого самовираження, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю студентів (див. рис. 3).

Результативність проведеної дослідно-експериментальної роботи визначалася шляхом порівняльного аналізу рівнів сформованості творчих якостей у студентів контрольної та експериментальної груп.

Отримані результати засвідчили ефективність експериментальної методики формування творчих якостей майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій. Це виявилось, у першу чергу, у помітному зростанні кількості студентів ЕГ, віднесених до високого рівня (з 6,3 % – до 24,1 %), та студентів, що виявили середній рівень (з 51,9 % – до 66,2 %). Показники низького рівня у ЕГ знизилися з 41,8 % до 9,7 %. Щодо контрольної групи, то тут динаміка змін була менш істотною (див. табл. 1).

Таблиця 1

Результати дослідно-експериментальної роботи у ЕГ та КГ

Рівень	Констатувальний експеримент (82 студенти)		Формувальний експеримент							
			ЕГ (40 студентів)				КГ (38 студентів)			
			1-й зріз		4-й зріз		1-й зріз		4-й зріз	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Високий	12	14,6	3	6,3	10	24,1	2	6	5	13
Середній	48	58,4	21	51,9	26	66,2	19	50,7	22	57,2
Низький	22	27	16	41,8	4	9,7	17	43,3	11	29,8

Наведені в табл. 1 дані дозволяють зробити висновок про наявність чітко вираженої тенденції зростання сформованості творчих якостей у студентів ЕГ упродовж формувального експерименту. Обробка даних методами математичної статистики підтвердила достовірність отриманих результатів, що доводить дієвість запропонованої методики.

Проведене дослідження дало можливість зробити такі висновки щодо поставлених і вирішених завдань.

1. Формування творчих якостей майбутнього вчителя є необхідною умовою розкриття його внутрішніх можливостей і потреб та досягнення високих результатів у педагогічній діяльності. Творчі якості є сутнісною ознакою професіоналізму вчителя і складають основу для реалізації одного з ключових завдань сучасної загальноосвітньої школи – розкриття творчого потенціалу учнів та формування їх творчої особистості.

2. Виявлено, що творчі якості – це комплекс суттєвих рис, ознак та властивостей, які забезпечують успішність творчої діяльності і виявляються в особливостях перцепції, інтелекту, характеру та мотивації. Будучи характеристиками, що актуалізуються лише у процесі творчості, вони складають динамічну структуру, ядром якої виступає творчий пошук.

3. Встановлено, що творчі якості майбутнього вчителя музики, це – особистісні утворення, представлені цілісним динамічним комплексом мотиваційних, когнітивних, операційних та креативних характеристик, що забезпечують творчий характер фахової діяльності і є необхідною умовою професійної самореалізації.

Виокремлено чотири домінантні комплекси та етапи, на яких здійснюється їх формування: *довільно-творчий, базово-когнітивний, базово-технологічний* та *самостійно-творчий*.

4. Виявлено, що оптимальними умовами формування творчих якостей є педагогічне керування цим процесом; стимулювання творчої активності, ініціативи, творчого пошуку; актуалізація музично-теоретичних знань у композиції (імпровізації), аранжуванні, перекладанні, інструментовці музичних творів; створення діалогового середовища *суб'єкт – комп'ютер – суб'єкт*; матеріально-технічне та програмове забезпечення музично-творчого процесу.

5. Обґрунтовано критерії діагностики сформованості творчих якостей, а саме: *ступінь сформованості мотивів творчої діяльності* (показники – потреба у музично-творчій діяльності; усвідомлення власних творчих можливостей та прагнення до самореалізації; спрямованість на реалізацію творчих задумів; наполегливість у творчій діяльності); *ступінь теоретичної обізнаності* (показники – ґрунтовність та системність фахових знань; їх оперативність та гнучкість; знання комп'ютерних технологій; розуміння практичної значущості знань); *ступінь засвоєння умінь та навичок музично-творчої діяльності* (показники – розвиненість музично-образного мислення; вміння втілювати звукосмислові уявлення в композиції, аранжуванні, перекладанні, оркестровці; уміння використовувати комп'ютерне та звукотехнічне обладнання; уміння застосовувати комп'ютерні технології) та *міра успішності у творчій діяльності* (показники – ставлення до творчої діяльності; самостійність і творча ініціативність; продуктивність творчої діяльності; здатність до самоаналізу і самооцінки результатів творчої діяльності). Їх застосування дало можливість розкрити змістовну характеристику рівнів сформованості творчих якостей майбутніх учителів музики, діагностувати процес формування творчих якостей та отримати достовірні результати.

6. Розроблено та апробовано методику формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій, в основу якої покладено дидактичну модель "*хочу – знаю – вмію – творю*". Сутність методики полягає у поетапному розвитку мотивації до творчої діяльності, актуалізації в ній музично-теоретичних знань, формуванні вмінь використання комп'ютерних технологій в аранжуванні, композиції, перекладанні та оркестровці; набутті студентами досвіду реалізації власних творчих задумів. Засобами формування означених якостей та інструментом реалізації музично-творчого потенціалу виступають комп'ютерні технології, представлені комплексом сучасних музичних програм запису, обробки, збереження та передачі музичної інформації. Їх застосування суттєво розширює межі музично-творчої діяльності вчителя музики і відкриває нові можливості для фахової самореалізації в інформаційному суспільстві.

7. З'ясовано, що процес формування творчих якостей ґрунтується на принципах наочності, системності, послідовності, мотивації музичної діяльності, інтересу й емоційної захопленості музично-творчою діяльністю, спонукання до творчого самовираження, активізації музичного мислення, урізноманітнення форм і видів творчої діяльності, свідомого засвоєння знань, індивідуалізації процесу навчання, єдності теорії й практики, емоційного й свідомого, художнього й технічного.

8. Упроваджена методика формування творчих якостей майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій виявила достатню ефективність, про що свідчить динаміка отриманих результатів. Відбулося помітне зростання кількості студентів ЕГ, віднесених до високого (з 6,3 % – до 24,1 %) та середнього (з 51,9 % – до 66,2 %) рівнів. Водночас суттєво зменшилася кількість студентів, що виявили низький рівень (з 41,8 % – до 9,7 %). Щодо контрольної групи, то тут динаміка змін була менш істотною. Успішна апробація експериментальної методики дає підставу рекомендувати її для широкого впровадження у практику підготовки студентів мистецьких факультетів.

Отже, наукова новизна дослідження полягає у тому, що нами уперше *розроблено й апробовано* методику формування творчих якостей майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій, основу якої становить дидактична модель "*хочу – знаю – вмію – творю*"; *визначено педагогічні умови* ефективного формування творчих якостей майбутніх учителів музики; *обґрунтовано* критерії та показники сформованості творчих якостей студентів; *конкретизовано* сутність понять "творчі якості майбутнього вчителя музики" та "комп'ютерні технології в музично-освітній діяльності"; *подальшого розвитку набуло* навчально-методичне забезпечення фахової підготовки майбутнього вчителя музики.